

آثار توحید باوری در زندگی مشترک

ام البنین صیادی^۱

^۱ طلبه سطح دو حوزه الزهراء (س)، شهرستان خاش

چکیده

توحید یکی از اساسی ترین اصول جهان بینی اسلامی و از ارکان مهم اعتقادات یک مسلمان است. روح توحید در تمامی تعالیم اسلام وجود دارد و از این رو دارای ابعاد گسترده ای است. آن چه در این پژوهش دریافتیم آن است که توحیدباوری در مراتب بالاتر، به نگاه و بینش توحیدی در اعمال و رفتار منجر خواهد شد. چنان چه اگر زن یا مرد نگاهی توحیدی داشته باشند بر این باور خواهند بود که هر دو مخلوق خدای واحد هستند و هیچ یک از آن ها بر دیگری برتری ندارد، روابطشان باید بر اساس کرامت انسانی شکل بگیرد و هرگونه نگاه غیرکرامت آمیز، ابزاری و منفعت طلبانه با نگرش توحیدباوری منافات دارد. بی شک زن و شوهر که به این درجه از توحیدباوری رسیده باشند از رذیله های اخلاقی دور بوده و امیدوارانه و با توکل بر

خداوند، صبر و محبت و ایثار را راه و روش خودشان در زندگی مشترک قرار داده و آرامش و سکون را در کنار یکدیگر تجربه خواهند کرد. این پژوهش در قالب کتابخانه ای و به روش توصیفی تحلیلی است.

کلیدواژه ها: توحید، توحیدباوری، زندگی مشترک، خانواده

مقدمه

بررسی منش و رفتار انسان ها بیانگر چگونگی شیوه زندگی و معرفت و آگاهی هر فرد نسبت به عالم هستی می باشد. کیفیت زندگی انسان ها بسته به نوع معرفت آن ها متفاوت است. انسانی که معرفت و جهان بینی توحیدی دارد، پایه و اساس زندگی اش بر مبنای مهمترین اصل اعتقادی اسلام است.

به فردی که به این باور رسیده باشد که خداوند در همه مراحل زندگی اش حضور دارد و اعمال و رفتارش را زیر نظر دارد و آن چه برایش محقق می شود خواست و اراده خداوند تعالی است به توحیدباوری رسیده است و این توحیدباوری او در رفتار و اعمالش نیز ظهور و بروز خواهد داشت. از آن جایی که انسان هم دچار رذیله های اخلاقی مانند خودخواهی و خودپرستی خواهد شد و این خصوصیات در ارتباط با دیگران بروز خواهد کرد. به همین خاطر در اسلام دستورات و راهنمایی هایی در این خصوص آمده است تا انسان بتواند با دیگران ارتباطی سالم و درست داشته باشد. از جمله روابط بسیار مهم رابطه زوجین در زندگی مشترکشان است. اگر فرد نگاه توحیدی داشته باشد سبب خواهد شد که به روابط خویش به منزله بستری برای پرورش روح خود بنگرد.

آن چه مورد پرسش قرار می گیرد این است که تاثیر توحید باوری بر فضایل اخلاقی زوجین چه خواهد بود؟

می توان گفت بنده اگر ایمانش افزایش یابد حب و دوستی او نسبت به پروردگار، صفات خداوند تعالی و پیامبران نیز افزایش می یابد و همه زیبایی ها را از خداوند می بیند و به چیزی به طور مستقل نگاه نمی کند. در مرحله عمل نیز سعی بر این دارد که چیزی را جز برای خداوند نخواهد،

در رابطه با دیگران خصوصا رابطه صمیمانه ی خود با شریک زندگی اش، رفتار و اعمالی متناسب با ایمان و دور از رذیله های اخلاقی داشته باشد چرا که در پی جلب رضایت الهی است و توحید باوری او به مرحله عمل نیز رسیده است. در این حالت است که فضایل اخلاقی که می توان از آن به عنوان اخلاق توحیدی نام برد و توجه و ذکر دائم خداوند در انسان تبدیل به ملکه خواهد شد و به آرامش درونی خواهد رسید و در مشکلات خود غرق نخواهد شد و زندگی مسالمت آمیز همراه با ایمان و بندگی خالصانه را تجربه خواهد کرد.

بنابراین، در این راستا نه تنها مایه رشد و سعادت خود را فراهم می نماید، بلکه برای همسر خویش نیز بستر مناسب تعالی و سعادت را نیز فراهم خواهد کرد.

در این خصوص پژوهش هایی به نگارش درآمده است که از جمله آن ها می توان به؛ «اصل توحیدمحوری تاثیر آن بر اخلاق فردی و اجتماعی در المیزان» اثر عباس همای و حمیدرضا یونسی است که در این مقاله به اخلاق و انواع آن و اخلاق توحیدمحور و ثمرات اجتماعی آن اشاره می کند. مقاله دیگری از محمو هویشم به نام «اصول و مبانی زندگی مشترک از دیدگاه اسلام است که در آن به بیان تاثیرات توحیدباوری پرداخته است و علاوه بر این ها پژوهشی به نام «تحلیل فلسفی نقش توحید در فضایل بینشی و گرایشی و رفتاری در نهاد خانواده» از تقی محدر نگاشته شده است که بیشتر به بحث مورد نظر نزدیک است و وجه تمایز این است که در پژوهش ایشان به فضایل بینشی و گرایشی و رفتاری با رویکردی فلسفی پرداخته شده است اما در پژوهش حاضر تنها به تاثیرات اخلاقی توحیدباوری بر زوجین پرداخته خواهد شد. از این رو این پژوهش منبع مناسبی جهت آشنایی با تاثیرات اخلاقی توحیدباوی بر خانواده می باشد.

يَرْفَعُ الْخِلَافَ وَيُوجِبُ الْإِثْلَافَ»^۱، در پرتو انصاف، اختلاف ها رخت بر می بندد، و الفت و وحدت پدیدار می شود.

فرد توحیدباور چنان چه با انصاف باشد حتی در مواقعی که خودش دچار اشتباه و خطا شود و به خطای خود پی ببرد به آن اعتراف می کند و جرأت عذرخواهی و پوزش طلبی را نیز دارد.

در مقابل، بنابر آموزه های اسلام می بایست عذرخواهی همسر را نیز پذیرفت. نباید او را موخذه کرد و یا با مقابله به مثل با او برخورد نمود. امام کاظم علیه السلام در این باره می فرمایند: «اگر شخصی در حالی که در سمت راست تو بود به تو اهانتی کرد، سپس به سمت چپ تو آمد و عذرخواهی کرد، عذر او را بپذیر»^۲

آن چه مورد پسند خداوند متعال است رحمت و مودت و اعتدال در زندگی زناشویی است که با عدالت و انصاف میسر خواهد بود و این ها نیز از تاثیرات باور توحیدی است.

^۱ عبدالواحد، تمیمی آمدی، غررالحکم و دررالحکم، به تحقیق مصطفی درایتی، ح 9116

^۲ علی بن جعفر، عریضی، مسایل علی بن جعفر و مستدرکها، صص 342-343.

نتیجه گیری

بنابر همه آن چه گذشت، طبق اصل توحید انسان می تواند باور توحیدی اش را در مراتب بالاتر آن تقویت نماید و در امتداد آن تهذیب نفس و اخلاق و اعمال نیکوتری داشته باشد. یقیناً دیدگاه، باور و ارزش های هر فرد بر اعمال و رفتار او نیز تاثیر گذار خواهد بود.

از طرفی دیگر، ازدواج و زندگی مشترک را با همه پستی ها و بلندی هایش دارای اهمیت خاصی است و اسلام آن را در جهت تکامل انسان توأمان با تهذیب نفس و قدم برداشتن در مسیر الهی دانسته است.

انسان موحد می بایست با ارتقای معرفت و ایمان خود در جهت رسیدن به کمال خویش تلاش نماید و با ازدواج نیز می تواند در این مسیر خود و همسر خود را نیز به مقصد برساند. آن چه در این پژوهش بدان دست یافتیم تاثیرات توحید باوری بر افراد و بالطبع آن بر زندگی مشترک بوده است و می توان از جمله آن ها به امید به زندگی، آرامش خاطر، اعتدال، تقوا، توکل، انصاف و عدالت، محبت و صبر اشاره کرد و این نکته ضروری است که همه این تاثیرات منجر به آرامش و تقویت رابطه و تحکیم خانواده خواهد شد. در این صورت زوجین در مسیر تعالی قرار گرفته و به رستگاری و کمال دست خواهند یافت. ان شاء الله

منابع

قرآن کریم

نهج البلاغه

کتاب

1. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، تحفه العقول عن آل الرسول (ص)، قم، جامعه مدرسین، 1404ق
2. _____، تحف العقول، به تحقیق علی اکبر غفاری، قم، انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، 1363
3. ابن منظور، الافریق المبصری، لسان العرب، ج3، بیروت، بی تا
4. افرام بستانی، فواد، فرهنگ ابجدی، رضا مهیار، اول، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، 1370
5. بستان، حسین، جامعه شناسی خانواده با نگاهی به منابع اسلامی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، 1390
6. پژوهشکده تحقیقات اسلامی، فرهنگ شیعه، چ دوم، قم، زمزم هدایت، 1386
7. تمیمی آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالحکم، به تحقیق مصطفی درایتی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، 1366
8. جبران مسعود، الرائد، ج1، رضا انزایی نژاد، سوم، مشهد، آستان قدس رضوی، 1380
9. جرجانی، علی بن محمد، معجم التعریفات، به کوشش محمد صدیق المنشاوی، بیروت، چاپ ابراهیم ابیاری، 1405

10. جعفری، محمدتقی، شرح و ترجمه نهج البلاغه، ج 17، چ دوم، تهران، دفتر نشر فرهنگ

اسلامی، 1376

11. حسینی زبیدی اوسطی، سید مرتضی، تاج العروس من جواهر القاموس، ج 7، اول،

بیروت- لبنان، بی تا

12. الخوری الشرتونی، سعید، اقرب الموارد فی نسخ العربیه الشوارد، ج 5، اول، تهران، اسوه،

1374

13. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج 1، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران،

1377

14. راغب اصفهانی، محمد بن حسین، المفردات، صفوان عدتان داوودی، چ چهارم، قم، ذوی

القربی، 1383

15. سبزواری، هادی، اسرارالحکم، ج 1، قم، نشر الاسلامیه، 1286ق

16. سجادی، سید جعفر، فرهنگ علوم فلسفی و کلامی، اول، تهران، امیرکبیر، 1375

17. سعیدی مهر، محمد، آموزش کلام اسلامی، ج 1، قم، کتاب طه، 1392

18. شهید ثانی، زین الدین بن علی، آرام بخش دل داغدیدگان، حسین جناتی، قم، چ دوم، نشر

روح، 1380

19. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر قرآن، ج 12 و 18، چ سوم، قم، دفتر انتشارات

اسلامی، 1393

20. _____، رسائل توحیدی، ترجمه و تحقیق: علی شیروانی، قم، دارالکتب الاسلامیه، 1365

21. _____، تفسیر المیزان، ج 1، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ 5، 1374

22. طریحی، فخر الدین، مجمع البحرین، ج 2، به کوشش محمود عادل و احمد حسینی، چ

دوم، تهران، نشر فرهنگ اسلامی، 1408

23. _____، مجمع البحرین، سید احمد حسینی، الطبعة الثالثة، بی جا، مکتب نشر الثقافه

الاسلامیه، 1367

24. عریضی، علی بن جعفر، مسایل علی بن جعفر و مستدرکها، قم، موسسه آل البيت، 1409

25. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج 2، تهران، دارالکتب الاسلامیه، 1407

26. مجلسی، بحار الانوار، ج 100، بیروت لبنان، دارالأحیاء التراث العربی، 1403 ه.ق

27. _____، بحار الانوار، ج 63 و 73 و 104، بیروت، دار احیاء التراث العربی، 1403

28. مصباح یزدی، محمد تقی، مشکات (اخلاق در قرآن)، الف، ج 3، قم، موسسه آموزشی و

پژوهشی امام خمینی، 1388

29. معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات هنرور، 1386

30. موسوی خامنه ای، سید علی، طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، تهران، پژوهشگاه فرهنگ

و اندیشه اسلامی، 1374

31. نراقی، محمد مهدی، جامع السعادت، ج 1، قم، مکتبه الداوری، بی تا

مقالات و مجلات

1. نفیسی، ناهید، "توحید افعالی در حکمت متعالیه"، مقاله کارشناسی ارشد فلسفه و حکمت

اسلامی دانشگاه آزاد واحد نجف آباد، خردنامه صدرا، شماره 43، بهار 1385